

ישיבה ועדה הכלכלה והכספים ביום כ"ו ניסן
תש"ט (25.4.49)

נ ו כ ח ו :
א. אלישר
מ. אונא
מ. באדר
ד"ר י. באדר
א. בהיר
א. בן-אליעזר
א.מ. גניחובסקי
ש. גורן
ש. דייץ
א. הרצפלד
מ. וילבר
צ. יהודה
ש. לביא
ח. לנדאו
א. מזור
ד.צ. פנקס
ה. פורדר
א. ציזלינג
ה. פרומקין
מ. סנה
י. רוקח
א. רקנטי
פ. נפתלי
ב. רשטור
א. קפלן - שר האוצר

בהחלטה הישיבה הוחלט ששר האוצר יענה על שאלות חברי הועדה בקשר לשמוש בכספי המלוה. לישיבה זו הוזמנו חברי שתי הועדות היוות והעניין נוגע לשתייהן.

שר האוצר א. קפלן: בחשובה לשאלות חבר הכנסת סנה:

שלשת חברי הועדה, נציגי הבנק, הגיעו ארצה ביום ד' ועורכים סיורים בארץ.

את היום הראשון לבאם הקדישו לפרדסנוח, וכמה ימים אח"כ למשק החקלאי המעורב. אחמול התעניינו במיוחד בהצעות משרד התחבורה, ובשאלות הנמל, רכבות וקניית אניות. היום בקרו את מפעלי התעשייה בחיפה.

הם בקרו בנמל וקבלו פרטים בקשר לתכניקה שהמשרדינו השונים הגישו להם. הם עצמם אינם מגישים תכניות ואינם מעוניינים להגיש תכניות. כל ההצעות באוה מצדנו. הם יכולים לקבל את הצעותינו או לא לקבלן. בדרך כלל, עד כמה שידוע לי, הם אף פעם אינם מציעים שנויים, כך שאין מקום לשאלה אם הם מכניסים שנויים ואיזה ועדה תדון בשנויים.

תכנית הרחבת נמל חיפה התקבלה מאד אל דעתם.
בקשר לרכבות בקשו חברי הועדה לראות את התכניות והתענינו
בהן מבחינה טכנית וכלכלית. שאלות התעוררו מצדם רק בקשר לצד
הכלכלי של התכנית. בדרך כלל לא נכנסו חברי הועדה לפרטי התכניות.
את תכנית נמל תל-אביב סרסם קבלו כי הם עדיין בחיפה.
אין אנו מבישים להם תכנית העשייתית כללית. לדעתנו אין
זה נוגע להם. לאמחו של דבר אין עדיין תכנית כללית כזאת בקשר
לתכניות התעשייתיות לפתוח הארץ. אנו עוסקים ברכוז הפניות אלינו.
אחד הקשיים שאנו נתקלים בו ברכוז החמר היא העובדה
כי בחקלאות ובתעשייה אנו יכולים לקבל רק מכוונות לעבודה ועל כן יש
צרך בסכומי כסף נוספים.

בחקלאות אנו פוחדים את השאלה הזאת ע"י מוסדות אחרים
המקבלים על עצמם את הממון הנוסף. בעשייה על כל מפעל להוכיח כיצד
יבשים את תכניתו וכמה מבעלי המפעלים נרתעים מפני זה.
השאלה בקשר להלאמת מפעלים ידועים אינה נוגעת למלוה ואפשר
לדון עליה לחוד.

בקשר לשאלת ההתיקרות: בידי נמצאים 4 החוזים החתומים אשר
יהולקו לכל חברי הכנסת בחרגומם העברי לאחר שהגענו להסכם עסהנהלת הבנק
בקשר לפרסום תוזים אלה.

מנסיוני בימים הראשונים נוכחתי לדעת כי לא עוררו שאלות
בקשר למחירים והתיקרות, ולא דנו אתנו בשאלות אלו.
מחר תנחן לכנסת אפשרות לשמוע פרטים על המלחמה ביוקר החיים.
בקשר לרכוז הקניות: על הממשלה תהיה בקרת לא רק כאן כי אם
במקום. הועדה שמונתה בנו-יורק עומדת במגע ישיר עם היצרנים וע"י כך
נהנת אפשרות לבקרת מלאה. נתנו הוראות לא לחתם על הזמנה של צנורות
לפני בדיקה מדויקת של המחירים גם ממקורות אחרים. לא קל לעשות הסכם
על כמות עצומה של 80 אלף טון, ז.א. מיליון לירות. יהיה פקוח גם על
כל יתר המצרכים ותהיה התאמה כדי שלא תהיה התחרות בין המזמינים בארץ
אצל היצרנים בארה"ב. משרד החקלאות, למשל, יהיה אחראי לפקוח שהתחרות
שתועמדה לרשותו תנוצלנה לפי התכנית המוסכמת של המשרד לחקלאות.

לשאלות חבר הכנסת רוקח:

פניתי לעיריות ובקשתי תכניות החמרים הדרושים להם

בקשר עם מפעלים במפעל המים וכו'. בשיחה עם חברי הועדה מסרו שחנם מוכנים לקבל את החכניות האלו. לבנין הם מוכנים לתת רק חמרי בנין ובחקלאות מכונות. בחקלאות אנו יכולים למסור להם את הצעותינו אבל בתכניה לחמרי בנין אנו נחלקים בקשיים. הודענו להם שאנו מוכנים להתחייב לנצל את חמרי הבנין שלהם בפרופורציה של לירה שלהם נגד 3 לירות שלנו. אבל הם יוכלו להוכח במהרה שאין לנו אפשרות לנצל 25% חמרים לבנין מחוצרת חוץ. בדעתנו היה להעביר את החמרים האלה לשוק החפשי. דבר זה מחייב אותנו בעיקר לאחר שהם אשרו לנו 6 מיליון דולר לחמרי בנין וצריכים עוד לאשר 19 מיליון. על כן נצטרך להכין תכניה רזרויות.

בקשר לעמידה: שאלה זו תעמוד לדיון נפרד. אנחנו משתתפים

בעמידה ב-20/5%, לדעתי נצטרך להגדיל את השתתפותנו בחברה זו.

לו העיריות היו מודיעות לנו שיש להן אפשרות לנצל את חמרי הבנין היינו מעמידים לרשותם את החמרים האלה כהלואה. פניתי לכל מי שיש בידו תכניות בנין ושכון זולים להגישן לפו, ואנו מוכנים לקבל כל תכניה לבנינים מסוג זה.

בקשר לתוטובוסים: אין זה שייך למלוח. אם העיריה מפנה

אלינו בהודעה שיש לה שרות צבורי ומעוניינת בהלואה נדון בבקשה.

אנו מנהלים כעת מו"מ עם חברות אוטובוסים בארה"ב, וברצוננו

להשתמש בהלואה זו או בכסף זה כדי לשלם להם עבור כמה דברים נוספים.

כן אנו מנסים לקבל מהם קרדיט נוסף גם בצורה מפורזת אבל לא ל-15

שנה ולא ב-3 1/2% כי החברות האלו אינן מוכנות לכך. אנו רוצים להגדיל

את מספר המכונות שנביא ארצה, ואז נוכל גם להביא מכונות קטנות,

וע"י כך נוכל לבא לעזרתם של כמה שרותים שהבנק סרב להענות להם,

ביניהם שרותים ממשלתיים כגון משטרה וצבא ושרותים עירוניים כנקיון

ומכבי אש. אנחנו מנסים להקים בארץ מפעל להרכבת חלקי מכונות

(אסמבלי טלנט). אנו גם משתדלים לעזור לחייל המשוחרר במכונות או

ע"י מתן אפשרות להתקבל כחבר בקואופרטיבים. אנו מקוים שהתוצאה תהיה

הורדה במחירי ההובלה.

בכסף האמריקאי אנו יכולים לקנות רק באמריקה אבל אין זה

מחייב אותנו לקנות שם במקרה שיחברך שמחיריהם גבוהים מדי. אנו יכולים

להשתמש בכסף זה לקניות באמריקה ובסוי הוצאות הובלה ובטוח וכו' בארה"י

בארה"ב מחענינים בעת בקניה עץ ונחמי הוראות לא לקנות במחירים

גבוהים מדי.

המצב בשוק הצנורות בדרך כלל קשה. החכניה שקבלתי ממשרד החקלאות היא ל-5,000 טון לחדש וזרישה מיזית ל-15,000 טון. חכמות של 80 אלף (10) חספיק לנו איפא ל-16 חרש. נהלתי מו"מ עם צ'כוסלובקיה מנוך רצון טוב של הממשלה הצ'כית, וזו בקשה אותי שאספיע על הממשלה הרוסית לשחרר כ-20 אלף טון בכדי שצ'כוסלובקיה תוכל למכר לישראל. צ'כוסלובקיה לפי החוזה חייבת למטר לרוסיה את כל הצנורות. לא קבלנו את השחרור. נתגלתה אפשרות לקנות אגורות מקוטרים יותר גדולים ע"י קומבינציה ידועה באנגליה ואיננו מזמינים צנורות אלה בארצות אחרות. כמויות קטנות אפשר אולי לקבל מה ושמ אבל כמויות גדולות אי-אפשר להשיג. אמריקה מתחילה בעת להתחרות בארופה במחירי הברזל ובאנגליה מדברים כבר על דיולואציה של הלירה על מנת להתחרות בארצות אחרות ואנו נצטרך לעמוד על כן על המשמר.

לשאלות מר גניחובסקי:

בשעה שנאשר הלואה לבנין יצטרך הברגה להוכיח שהוא ישקיע את הסכום הגדול יותר של הוצאות הבניה.

לשאלות ב. רפטור:

על ענין חברת החשמל אני מציע לרוץ לחוד.

אין בדעתנו להביא בחיט מוכנים מאמריקה; ההובלה מיקרת את הבחיט

לשאלות ש. דיין:

אנו שומרים לעצמנו את הזכות לשנות - לאחר דיון לפני טוף חשנה -

איזה שהוא סעיף שלא הוצא לקפועל לפי החכניה.

בכל החכניות והפעולות אנו נוחנים זכות קדימה לתיילים משוחררים.

אנו חושבים לתת כ-5 מיליון דולר לסרדסנות, עבור הפרטים הוא בידי

המועצה לסקוח על פרי הדר. 6/7 מיליון דולר בדעתנו להקציב לפתוח נקודות

ידועות, למסקים היכולים פתוח או יותר לשאת את עצמם. ועוד כ-6/7 מיליון

דולר לחכניות השקאה אזוריות וחלק הארי ניתן להחישבות חדשה. את ההלואות

לחשקאות ולהחישבות חדשה יש בדעתנו להעביר דרך הסוכנות היהודית, בגלל טבח

פשוטה כי נגד כל דולר צריך להשקיע עוד 1.7. כסף נוסף. בצורה זו הקרדיטור

כלפי הממשלה תהיה הסוכנות היהודית וחקרנות. כרגע הסוכנות דנה בשאלה אם

לנהוג כך גם בקשר לחברות המיט והרחבת הנקודות הקיימות. עוד לא ברור לנו

עם הסוכנות היהודית תקח על עצמה את הענין או נצטרך לחפש מוסדות אחרים. הקו

שלנו הוא שאיננו רוצים שיהיה לנו עסק עם מאות ואלפים דביטורים ואנו משתדלים

אותו הדבר גם ביחס לפרדסנות.. בקשר לזה קבלנו הצעות ממועצה הפקוח
על פרי הדר, מוסדות בנקאיים ואוצר של החקלאות. חבר הכנסת ציזלינג
הציע שנשתמש בכסף הזה לשם הקמת בנק לחקלאות.
לשאלת הרכבה לנגב אין כל שייכות למלווה.
ליצפת תכנית להקמת ביח"ר לצנורות בארץ אבל הגורמים המעוניינים

בענין מהססים. האמריקאים בדרך כלל אינם מתערבים בחכניותינו,

לשאלות מר א. אלישר:

אפשר היה לקבל סכום מסוים לפתיחה בת"ר לאותם המצרכים ואותם

חלקים שאפשר לייצר בארץ.

בדעתו לבדוק את המצב באמריקה ולא כאן. הקימונו

"ספליי מישן" וועדה בקורת.

לשאלות מר א. הרצפלד:

חשוב אמנם לדעת מאין תקח הממשלה עוד כסף אבל אין לזה שייכות

עם המלווה הנוכחי.

בכל חכניות ~~ה~~כוכן אנו נוחנים זכות קדימה לשכון החייל המשוחרר

מכונות חדשות למחצבות נכנסות לתכניות הבנין והתעשייה.

לשאלות מר א. בן-אליעזר:

אנחנו עומדים בקשר עם המשרדים לשקום חיילים ובקשנו אותם

לקחת בחשבון שצריך לתת דין קדימה גם לכל גוף חדש של חיילים משוחררים.

א. ציזלינג? 1. יש להחקין צורת בקורת שיטתית על המחירים כדי

שהקונה כאן, הפרדסן או היצרן לא יצטרכו לשלם מחירים גבוהים מדי לאחר

הדיוח המופרז המחורף יקבל. הממשלה חייבת, בלי מחורף, לקבל הצעות מכל

ארץ וארץ ומצרך ומצרך ולא הקונה. אני מציע על בן רכוז הקניות

בכספי המלווה בידי הממשלה.

2. אני מציע להשתמש בכספי המלווה לתעשייה, בניה ותחבורה

בראש וראשונה לפזורי הספר.

3. הכסף שניתן לחקלאות צריך להשאר בחקלאות, לכל הפחות

ל-15 השנים הללו. הכספים הנתנים להתישבות ולתעשייה אפשר לתת לזמנים

קצרים יותר.

4. יש להקים בנק לחקלאות. אין כל צורך לפזר את הכסף

הזה דרך מוסדות שונים. דנים בזה כבר זמן רב ועד עתה לא קללנו כל

נמוק שלילי.

5. יש לי הרשם שנעשה כאן עוול גדול בעקב לחקלאות, בקורט

הכספים, מדוע צריך לשלם 3 דולר בעד לירה אחת ומדוע צריך המשק החקלאי

א. ציזלינג

8. בענין ביח"ד לצנורות: על הממשלה היה להתחייב להזמנת מינימלית ואז יכול ביח"ד לקום.

ד"ר י. באדר: אני מבין מדוע כל המפול במלווה לא ירוכז בבנק מיוחד. ע"י רכוז כל הכספים בבנק מיוחד אפשר יהיה להשתמש בכספים אלה כמה וכמה פעמים.

א. אלישר: מה עם רכבת לירושלים?

האם הועדה חבקה בירושלים? לעיריית ירושלים יש תכניות שונות גם בשאלת המים. מחוץ העהונות מחבל הרשם של אנשים וחברות פרטיות יש אפשרות להתקשר עם הועדה.

א. קפלן - שר האוצר: פניתי לוועדה בענין ירושלים.

אין כל אפשרות לחברות ואנשים פרטיים להתקשר עם הועדה.

א. אלישר: האם יש בקרה על אותן החברות הצבוריות לשכון

ובנין שהן אינן לוקחות דמי מפתח?

ישנה אפשרות של הפעלת הון פרטי גדול ע"י

חוג מסויים של אנשים ועולים חדשים בעלי אפשרויות מצומצמות היכולים להכניס כמה אלפי לירות לשוק הבנין. אינני חושב שפובל שהתקיים רק על הון מתו"ל.

צריכה להיות ועדה בקרה לכל הקניות ואין לסמך רק על

סומחים.

א. הרצפלד: לפנינו שתי מסרות: אחת הצרכים החיוניים שלנו

והשניה המלסמה ביוקר החיים. צריך לתת זכות קריסה לכל מה שנוגע למלסמה ביוקר החיים.

יש להרחיב את הבקרה על השמוש בכספים והעברתם

מצנור לצנור.

א. בן-אליעזר: מצער מאד לשמע שדוקא בשטח החקשיה אין לנו כל

תכנית מעובדת.

א. בן-אליעזר: בקשר לעמידה בחור מה ששתתפת הממשלה בעמידה, שותפתו תומכת או מלווה? ממתי הממשלה נמצאת בעסקים באיזה תורות היא משתתפת?

3. לפי דברי שר האוצר יועבר חלק מכספי המלווה לסוכנות היהודית. אין אנו מתנגדים לכך אבל אנו מבקשים את הבטחת שר האוצר שלא תהיה כל הפליה ביחס לאותם החוגים שאינם מיוצגים שם. תנועתנו היא תנועת נוער ורוצה ללכת להתישבות. בין 60 הנקודות שהסוכנות מתכננת לחצי השנה הבאה יש רק 2 שהסוכנות מתכננת לנו. ידוע לכלם על הגרעינים ועל טיב החמר האנושי.

ש. לביא: מתוך דברי שר האוצר מתברר שאין לממשלה הכנייה מסודרת וכל מי שיש לו הצעות יכול להגישן. לדעתי הצעות צריכות לבוא מהממשלה. לדעתי הדבר הראשון שצריך לעמוד על הפרק הוא הבאת פרות. דרושה לנו 15000 פרות בכדי לפסק חלב שהוא מצרך תיוני. השאלה העיקרית היא הורדת יוקר החיים.

ש. ריין: בקשר לבנק אגרי: כדאי למדינה להשקיע השקעה חדפעמית והסכומים האלה ישמשו את החקלאיים. עד עכשו אין לנו מוסד כזה וזה עולה לכולנו ביוקר. בהקמת ביח"ר לצנורות יכולה הממשלה להיות גורם חשוב ע"י השקעה סכום כסף. בענין רכבת לנגב: אני מבין שמחוך מאה מיליון הדולר האלה לא נוכל להקציב לרכבת בנגב. אבל צריך לחשב על כך שנצטרך לנצל את 12 מיליוני הדונם ולפתוח את 3/4 מיליוני הדונם הטובים לנצול. כספי המלווה צריכים בראש וראשונה ללכת להתישבות חרשה. חל-אביב יכולה לקבל הלואה במקום אחר.

י. רוטת: פעמים רבות בקשתי רשות מהממשלה לקבל הלואה נפרדת. לחל-אביב יש דרישות של האוכלוסיה. בחלקאות אין כל מקום למסחר. הממשלה צריכה לתת כסף בלי רבייה. לכל היותר אפשר לקבל את הקפיטל אבל לא ^{לצ} להתקפיתל עם הרבייה. הממשלה צריכה לתת שכונ זול לא ב-5% ל-20 שנה כי אם ב-3% ל-30 שנה. הממשלה צריכה לתת כסף ברבייה קטנה, סמלית. אם ידרשו רבייה גדולה לא יוכלו ממילה לשלם אותה.

י. רוסת: אני מציע שחבריה בשביל מפעלי שכונ, הקלאות וכל אותם הדברים היכולים להגדיל את הקליטה ולהוריד את יוקר החיים תהיה ברובה הגדול מוטלת על הקציב הממשלה בשנים הבאות.

מ. וילנר: אני נמצא במצב קשה קצת בגלל היותי בין אלה שהצביעו נגד המלווה הזה. אבל כקודמי הנני מתפלל על חסד חכניה מעובדה.

אני מפנה חשומה לב לדאגה ליצירת מקומות עבודה עצמיים בהעשיה ובחקלאות קבדי לאפשר קליטה עליה גדולה ותייליים משותררים שברובם הגדול לא עבדו עוד בארץ קודם לכן ואין להם מקומות עבודה לאן לחזור.

אי אפשר להסתמך רק על כספי המלווה. צריך להקים ביח"ר לצנורות בארץ.

צריך לדאוג לחלוטין מסחריים עם חו"ל. לפי השיטה הנוכחית אינני רואה כל כוסי לאקספורט.

ד.צ. פנקס: ד.צ. פנקס:

- אני מציע לבקש משר האוצר סכום יוחר מפורט של ההכניות.
2. חסדר המצב הכלכלי.
 3. קביעת המוסד הקונה.
 4. קביעת המוסד המלווה והקובע את החנאים. אמריקה מעונינת לתח אח ההלוואות האלה ולשם כך יסדה בנק מיוחד, למרות שהבנק אינו מחליט בלי גושפנקא ממלחית. מדוע לא נלך אנו בדרכיה וניסד בנק במיוחד שיטפל בהלוואות אלה.